

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Cosmopolis of law: Islamic legal ideas and texts across the Indian Ocean and Eastern Mediterranean Worlds

Kooriadathodi, M.

Citation

Kooriadathodi, M. (2016, December 14). *Cosmopolis of law: Islamic legal ideas and texts across the Indian Ocean and Eastern Mediterranean Worlds*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/44973>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/44973>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/44973> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Kooriadathodi, M.

Title: Cosmopolis of law: Islamic legal ideas and texts across the Indian Ocean and Eastern Mediterranean Worlds

Issue Date: 2016-12-14

Samenvatting

In dit proefschrift bestudeer ik de ontwikkeling van islamitische rechtsideeën aan de hand van de verspreidingsgeschiedenis van islamitische wetteksten. Mijn onderzoek bouwt voort op de historiografische observatie dat de islamitische rechtsgeschiedenis wordt gedomineerd door zowel de zogenaamde islamitische “kernlanden” van het Midden Oosten als de zogenaamde “klassieke” periode van de eerste islamitische eeuwen. Om deze eenzijdige benadering te doorbreken, richt ik me in deze studie heel specifiek op de verspreiding van één van de vier islamitische rechtsscholen: de Shafiietische rechtsschool. Het was juist deze rechtsschool, die pas tijdens de post-klassieke periode én juist in de “perifere” kustgebieden van de Indische Oceaan dominant wist te worden.

Al snel na zijn ontstaan bestond de meerderheid van de islamitische gemeenschap uit niet-Arabieren. Dit onderzoek richt zich dan ook op de enigszins verwaarloosde betekenis van deze meerderheid in de constructie van het Shafiietische recht. Ik gebruik daarbij het concept van een “Shafiietische rechtscosmopolis”: een gemeenschap van juristen waarbinnen zich een gemeenschappelijk rechtsvocabulaire en een gemeenschappelijke basis voor juridische procedures konden ontwikkelen. Daarnaast hanteer ik voor een goed begrip van de sociale context waarbinnen teksten werden gereproduceerd het nieuwe concept van een *fuqahā-estate*. Hier gaat het om een relatief vrije en autonome gemeenschap van Shafiietische juristen die zich, heel anders dan hun Hanafietische collega’s in de post-Mongoolse sultanaten, wel degelijk buiten de greep van de staat wisten te houden.

Hoogtepunten in het doorgaande constructieproces van de Shafiietische rechtsschool waren periodes van relatief intensieve globalisering in de dertiende, de zestiende en de negentiende eeuw. Juist in tijden van toenemende menselijke mobiliteit en interculturele wisselwerking nam de druk op bestaande rechtssystemen toe en werden die, waar nodig en waar mogelijk, aan de veranderende behoeftes aangepast. In deze studie staat dan ook het fluïde karakter van het Shafiietische recht centraal. Dit wordt aangetoond aan de hand van een gedetailleerde analyse van vooral de structuur en de inhoud van vijf wetteksten die voor de verspreiding en ontwikkeling van de Shafiietische rechtsschool van groot belang zijn gebleken.

De eerste tekst is de dertiende-eeuwse *Minhāj al-ṭālibīn* van Yahya bin Sharaf al-Nawawi. Nawawi behandelt daarin op diepgravende wijze de ontstaansgeschiedenis van de Shafiietische rechtstraditie. Het bleek een aantrekkelijke tekst omdat allerlei uiteenlopende juridische interpretaties, vooral die tussen de scholen van Bagdad en Khorasan, overzichtelijk in kaart worden gebracht. Juist dit alomvattende, systematische karakter van de *Minhāj* zorgde er waarschijnlijk voor dat deze in de Shafiietische canon werd opgenomen. De canonieke status laat echter onverlet dat de *Minhāj* nadrukkelijk de sporen draagt van de tijd, de omgeving en de persoonlijk opvattingen van de auteur. Op die manier bewerkstelligde deze tekst ook de ingrijpende verandering van diezelfde Shafiietische canon.

Het was vooral in de zestiende eeuw dat Shafiietische ideeën zich over de Indische Oceaan konden verspreiden. Het was ook in deze tijd dat de verschillende Shafiietische rechtsdomeinen meer met elkaar in contact kwamen waardoor er een sterke behoefte aan

zowel systematisering als lokale toepassing ontstond. De Shafiietische rechtsschool verspreidde zich verder langs de kustgebieden van de Indische Oceaan, maar begon daar nu pas als dominante school wortel te schieten. Dit geschiedde op de eerste plaats door de toenemende mobiliteit van o.a. handelaren, pelgrims en geleerden, maar ook door het ontstaan en de verspreiding van juridische commentaren. In mijn proefschrift behandel ik vier van deze commentaren.

Het eerste, wellicht meest karakteristieke commentaar van deze tijd betreft de in Mekka geschreven *Tuḥfat al-muḥtāj* van Ibn Ḥajar al-Haytami. Het Mekkaanse karakter en de complexe methodiek van deze tekst lokte echter nieuwe interpretatieconflicten uit en maakte de tekst buiten de Arabische wereld niet erg aantrekkelijk. Dankzij de toegenomen mobiliteit van Arabische groepen en de toevloed van niet-Arabische moslims naar Mekka kon de *Tuḥfat* zich toch over de Indische Oceaan verspreiden.

Een van de schrijvers uit de zogenaamde periferie die reageerde op veel van de ideeën van de *Tuḥfat* was mogelijk een student van de auteur. Het gaat om de *Faḥḥ al-muʿīn* van Zayn al-Din al-Malaybari uit India. Malaybari schreef een vereenvoudigde versie en een korte samenvatting van de zo complexe *Tuḥfat*. Bovendien gaat hij daarbij heel specifiek in op de juridische problemen van moslims buiten de islamitische kerngebieden van het Midden Oosten. De populariteit van deze niet-Mekkaanse *Faḥḥ* laat zien hoe de wet in de zogenaamde islamitische periferie een autonome ontwikkeling kon doormaken. Net als eerder bij de *Minhāj* en de *Tuḥfat*, blijkt ook de *Faḥḥ* een product van de tijd, de omgeving en de persoonlijke opvattingen van de auteur. Bovendien creëerde de *Faḥḥ* een geheel eigen dynamiek doordat het weer twee andere invloedrijke commentaren voortbracht: de negentiende-eeuwse *Nihāyat al-zayn* van de Javaanse geleerde Nawawi al-Bantani en de *Iʿānat al-ṭālibīn* van de in Mekka werkzame Sayyid Bakri. Ook in deze twee commentaren zien we opnieuw hoe de juridische interpretaties aan de specifieke behoeftes van tijd en ruimte werden aangepast. Dit alles rechtvaardigt de conclusie dat niet alleen de meer bekende Arabische juristen uit Jemen en de Hadramaut, maar ook de tot nu toe obscuur gebleven juristen uit de zogenaamde islamitische periferie, i.e. van het post-klassieke Zuid- en Zuidoost-Azië, een significante bijdrage hebben geleverd aan de ontwikkeling van het Shafiietisch recht. Alleen door het islamitische recht te historiseren en te provincialiseren kunnen we de islamitische rechtsgeschiedenis ontdoen van het nog steeds vigerende Arabo-centrisme. Het resultaat is een geheel nieuw perspectief van vele kleine Mekka's, met elkaar verbonden, maar ook met ieder een eigen dynamiek!